

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

**EXKURZE, PRAXE ÚVODNÍ,
PRAXE OBSERVAČNÍ, PRAXE BLOKOVÁ,
PRAXE SOUVISLÁ**

**průvodce předměty exkurze a praxe
pro studenty kombinované formy studia
oboru Sociální patologie a prevence**

Základní informace

1. Exkurze (EXKURSE)

Vyučující:

JUDr. Miroslav Antl

Kontakt:

miroslav.antl@uhk.cz

2. Praxe úvodní (PRAXEUV)

Vyučující:

Mgr. Stanislava Hoferková, Ph.D.

Kontakt:

stanislava.hoferkova@uhk.cz

3. Praxe observační (PRAXEOB)

Vyučující:

PhDr. Stanislav Pelcák, Ph.D.

Kontakt:

stanislav.pelcak@uhk.cz

4. Praxe bloková (PRAXEBL)

Vyučující:

Ing. Eva Šimková, Ph.D.

Kontakt:

eva.simkova@uhk.cz

5. Praxe souvislá (PRAXESO)

Vyučující:

Mgr. Tereza Raszková

Kontakt:

tereza.raszkova@uhk.cz

Hodinová dotace přímé výuky:

1. Exkurze:	13 hod./semestr
2. Praxe úvodní:	13 hod./semestr
3. Praxe observační:	13 hod./semestr
4. Praxe bloková:	39 hod./semestr
5. Praxe souvislá:	78 hod./semestr

Hodinová dotace samostudia: zpravidla 5 hodin pro každý typ praxe

Zařazení předmětu:

1. Exkurze:	1. semestr
2. Praxe úvodní:	2. semestr
3. Praxe observační:	3. semestr
4. Praxe bloková:	4. semestr
5. Praxe souvislá:	5. semestr

Pravidla komunikace s vyučujícím:

prostřednictvím e-mailové korespondence,
v konzultačních hodinách – zveřejněny na webových stránkách katedry

Úvod do studia předmětu (anotace)

Prostřednictvím jednotlivých typů praxí v průběhu studia se studenti seznámí s různými typy zařízení neziskové sféry zaměřenými na cílové skupiny korespondující se studovaným oborem. Snahou je naučit studenty sledovat a zaznamenat vývoj konkrétních případů, navázat kontakt s klientem, vést rozhovor, pracovat s dokumentací apod.

V průběhu praxe blokové a souvislé student samostatně navštíví pracoviště různých institucí státní správy a samosprávy a organizací nestátního (neziskového) sektoru, ve kterých je vykonáván minimálně jeden z mnoha různých typů sociální práce či jsou v nich vykonávány určité záměry sociální politiky. Při výběru těchto institucí je dbáno na to, aby byly zastoupeny nejdůležitější typy sociálních institucí a zařízení. Na navštívených pracovištích je studentům formou výkladu podán rámcový přehled o typu, struktuře, funkcích a cílech organizace, studenti se seznámí s povahou práce i povinnostmi pracovníků v dané instituci.

Cíle předmětu

Získání základní orientace o institucích státní správy a samosprávy a zařízeních neziskového sektoru a seznámení se se sociální mapou příslušného regionu. Získaný přehled by měl studentům napomoci v procesu další orientace na určitou sociální oblast.

Osnova předmětu

1. Exkurze - EXKURSE (zařazení předmětu, rozsah praxe, počet kreditů, forma praxe, výstup praxe, obsahová náplň v rámci prezenční a individuální části praxe, ukázka výstupu praxe – Deník Exkurze).
2. Praxe úvodní - PRAXEUV (zařazení předmětu, rozsah praxe, počet kreditů, forma praxe, výstup praxe, obsahová náplň v rámci prezenční a individuální části praxe, ukázka výstupu praxe – Deník Praxe úvodní).
3. Praxe observační - PRAXEOB (zařazení předmětu, rozsah praxe, počet kreditů, forma praxe, výstup praxe, obsahová náplň v rámci prezenční a individuální části praxe, ukázka výstupu praxe – Deník Praxe observační).
4. Praxe bloková - PRAXEBL (zařazení předmětu, rozsah praxe, počet kreditů, forma praxe, výstup praxe, obsahová náplň v rámci prezenční a individuální části praxe, ukázka výstupu praxe – Deník Praxe bloková).
5. Praxe souvislá - PRAXESO (zařazení předmětu, rozsah praxe, počet kreditů, forma praxe, výstup praxe, obsahová náplň v rámci prezenční a individuální části praxe, ukázka výstupu praxe – Deník Praxe souvislá).

Literatura

Základní literatura:

1. PODLAHOVÁ, L. *Pedagogická praxe*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 67 s. ISBN 80-7067-793-7.
2. ŠKOP, V.; ŽUMÁROVÁ, M. *Pedagogická praxe v tělesné výchově*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000. 39 s. ISBN 80-7041-184-8.
3. www stránky jednotlivých zařízení neziskové sféry.

Legislativa a dokumenty:

- Zákon č. 435/2004 sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 262/2006 sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů.

Rozšiřující literatura:

1. BOUKAL, P. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. Praha: OECONOMICA, 2007. 110 s. ISBN 978-80-245-1293-8.
2. ČMEJREK, J.; KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. 1. vyd. Praha: PEF ČZU, 2008. 124 s. ISBN 978-80-213-1626-3.
3. Etický kodex sociálních pracovníků.
4. HLOUŠEK, J.; HLOUŠKOVÁ, Z. *Získávání zdrojů na aktivity NNO působící v sociální oblasti*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. 158 s. ISBN 978-80-7435-121-1.
5. HYÁNEK, V.; PROUZOVÁ, Z.; ŠKARABELOVÁ, S. a kol. *Neziskové organizace ve veřejných službách*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 294 s. ISBN 978-80-210-4423-4.
6. *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha: Socioklub, 1997. 271 s. ISBN 80-902260-1-9.
7. Právní předpisy v sociální oblasti.
8. PRŮŠA, L. *Ekonomie sociálních služeb*. Praha: ASPI Publishing, 2007. 180 s. ISBN 978-80-7357-255-6.
9. REKTOŘÍK, J. a kol. *Organizace neziskového sektoru – základy teorie, ekonomiky a řízení*. Praha: Ekopress, 2007. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.
10. REKTOŘÍK, J. a kol. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. Praha: Ekopress, 2007. 310 s. ISBN 978-80-86929-29-3.

Časopis:

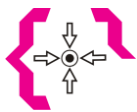
Sociální práce = Sociálna práca. Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 1998-. ISSN 1213-6204.

Požadavky na ukončení předmětu

Zápočet: udělení zápočtu na základě předložení výstupu praxe (Deníku praxe, příp. Hodnocení neučitelské praxe) po absolvování jednotlivých typů praxí.

V případě nejasností (zejm. při výběru vhodného zařízení pro absolvování konkrétního typu praxe - PRAXEBL či PRAXESO) je vhodné konzultovat problematiku s garantem praxe.

Význam ikon v textu

Cíle

na počátku každé kapitoly konkretizují výukový cíl kapitoly.

Časová náročnost

udává, kolik času zpravidla potřebuje student k prostudování kapitoly.

Pojmy k zapamatování

jsou soupisem důležitých pojmů a hlavních bodů, které by student při studiu tématu neměl opomenout.

Poznámka

obsahuje doplňující, upřesňující nebo méně důležité informace.

Kontrolní otázky

umožňují studentovi ověřit porozumění textu a osvojení problematiky.

Souhrn

představuje shrnutí tématu.

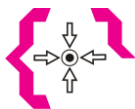
Literatura

je soupisem zdrojů použitých v kapitole a slouží také pro doplnění a rozšíření poznatků.

Obsah

1	Exkurze - EXKURSE	7
1.1	Náplň předmětu Exkurze (EXKURSE).....	7
1.2	Deník Exkurze	8
	Souhrn, kontrolní otázky a úkoly.....	10
2	Praxe úvodní - PRAXEUV	11
2.1	Náplň předmětu Praxe úvodní (PRAXEUV).....	11
2.2	Deník Praxe úvodní	12
	Souhrn, kontrolní otázky a úkoly.....	14
3	Praxe observační - PRAXEOB	15
3.1	Náplň předmětu Praxe observační (PRAXEOB).....	16
3.2	Deník Praxe observační	17
	Souhrn, kontrolní otázky a úkoly.....	18
4	Praxe bloková - PRAXEBL	19
4.1	Náplň předmětu Praxe bloková (PRAXEBL).....	19
4.2	Deník Praxe bloková.....	20
	Souhrn, kontrolní otázky a úkoly.....	22
5	Praxe souvislá - PRAXESO	23
2.1	Náplň předmětu Praxe souvislá (PRAXESO)	23
2.2	Deník Praxe souvislá	24
	Souhrn, kontrolní otázky a úkoly.....	26
	HARNOMOGRAM STUDIA PŘEDMĚTŮ	27
	ZÁSADY BEZPEČNÉHO CHOVÁNÍ STUDENTŮ V PRŮBĚHU VÝKONU PRAXÍ NA PRACOVÍŠTÍCH SMLUVNÍCH PARTNERŮ	28
	BEZPEČNOSTNÍ ZNAČKY A SYMBOLY	29
	CHARAKTERISTIKA NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	30

1 Exkurze – EXKURSE

Cíle

Tato kapitola seznamuje s předmětem Exkurze (EXKURSE) – nejprve definuje předmět v systému praxí oborů Sociální komunikace v neziskovém sektoru (v kombinované formě) a Sociální patologie a prevence (v prezenční a kombinované formě), vymezuje náplň předmětu a jeho cíl. Pozornost je věnována i výstupu z exkurze – Deníku exkurze.

Cílem kapitoly je seznámit studenta s náplní a cílem předmětu Exkurze (EXKURSE) v souvislosti s navazujícími praxemi a seznámit studenta s doporučenou obsahovou a formální stránkou výstupu – Deníkem Exkurze.

Časová náročnost

5 hodin

Pojmy k osvojení

- Exkurze
- Garant předmětu
- Syllabus (dokumentace) předmětu
- Prerekvizita
- Kontraindikace
- Zápočet
- Deník Exkurze

1.1 Náplň předmětu Exkurze (EXKURSE)

Předmět Exkurze (EXKURSE) je prvním předmětem v rámci praxí studentů oborů Sociální komunikace v neziskovém sektoru (v kombinované formě) a Sociální patologie a prevence (v prezenční a kombinované formě). Předmět je zařazen do prvního semestru prvního ročníku studia všech oborů. Na předmět navazují předměty Praxe úvodní (2. semestr), Praxe observační (3. semestr), Praxe bloková (4. semestr) a Praxe souvislá (5. semestr).

V rámci předmětu student **navštíví pracoviště vybraných organizací státního či nestátního (neziskového) sektoru**, ve kterých je vykonáván minimálně jeden z mnoha různých typů sociální práce nebo které jsou charakterem činnosti úzce spojené se studovanými obory. Při výběru těchto institucí je dbáno na to, aby byly zastoupeny nejdůležitější typy sociálních institucí a zařízení. Na navštívených

pracovištích je formou výkladu podán rámcový přehled o typu, struktuře, funkcích a cílech organizace, student se seznámí s povahou práce i povinnostmi pracovníků v dané instituci.

Cílem předmětu je, aby studenti oborů Sociální komunikace v neziskovém sektoru a Sociální patologie a prevence získali základní orientaci v zařízeních neziskového sektoru a seznámili se sociální mapou příslušného regionu. Získaný přehled by měl studentům napomoci v procesu další orientace na určitou sociální oblast.

Předmět nemá **prerekvizity** a není prerekvizitou jiného předmětu, což znamená, že absolvování a splnění předmětu není závislé na zapsání či splnění předmětů jiných (jak je tomu u některých dalších předmětů praxí).

Předmět nemá kontraindikace, tedy předměty, které by splnění předmětu Exkurze (EXKURSE) vylučovaly.

Poznámka

Prerekvizita: podmiňující předmět; předmět, který musí být splněn před zapsáním jiného předmětu.

Kontraindikace: vylučující předmět.

Garant předmětu

Garant předmětu je zodpovědný za naplnění základních cílů předmětu a koordinaci exkurze. Konkrétní organizace vybírá garant, který také domlouvá datum, rozsah a další náležitosti exkurze. Garant předmětu také kontroluje výstupy exkurze (Deník Exkurze) a uznává (zapisuje) zápočty.

Zakončení předmětu

Předmět je zakončen zápočtem, který uděluje garant předmětu. Zápočet student obdrží pouze v případě, že se osobně zúčastní exkurze a zpracuje Deník exkurze, který vyhovuje všem obsahovým i formálním požadavkům na Deníky Exkurzí (více je uvedeno v sylabu předmětu).

1.2 Deník Exkurze

Deník Exkurze je výstupem z předmětu Exkurze (EXKURSE) a slouží k tomu, aby si student ujednotil a utřídil poznatky z exkurze, které může použít v následném studiu či při zpracování seminárních a závěrečných prací; deník se také stává součástí studentova portfolia.

Při zpracování Deníku Exkurze je důraz kladen nejen na obsahovou stránku, ale také na odpovídající formální zpracování.

Deník obsahuje tyto části:

1. Charakteristika zařízení – student popíše navštívenou organizaci, využívá k tomu poznámek z exkurze, ale také informací z publikací, časopiseckých či sborníkových příspěvků, které se vztahují k dané organizaci; student může také navštívit webové stránky organizace, jsou-li k dispozici. Student všechny citované

informace řádné odkazuje podle citační normy, v závěru deníku uvádí použité zdroje.

2. Náplň exkurze – student popíše průběh a náplň exkurze.
3. Přínos exkurze ve vztahu ke studiu – v této části student charakterizuje místo organizace v systému organizací státního či nestátního (neziskového) sektoru v souvislosti s jeho studovaným oborem. Zaměří se na přínos exkurze pro jeho studium.
4. Zhodnocení exkurze – student shrne a zhodnotí exkurzi.

Doporučený **rozsah deníku** a další náležitosti (typ a velikost písma) určí garant předmětu v příslušném akademickém roce a semestru.

Doporučení: student by se měl se strukturou Deníku Exkurze seznámit ještě před absolvováním exkurze tak, aby si byl vědom, na co se při exkurzi soustředit. Student si při samotné exkurzi dělá poznámky, které si třídí a doplňuje po exkurzi (pomocí publikací, článků či webových stránek týkajících se dané organizace).

Katedra sociální patologie a sociologie

Deník Exkurze (EXKURSE)

Jméno a příjmení, obor, ročník

Charakteristika zařízení:

Náplň exkurze:

Přínos exkurze ve vztahu ke studiu:

Zhodnocení exkurze:

Souhrn

Kapitola seznámila čtenáře s předmětem Exkurze (EXKURSE), s náplní a cílem předmětu, požadavky na úspěšné zakončení (Deník Exkurze).

Kontrolní otázky a úkoly

1. V příslušném studijním plánu vyhledejte předměty Exkurze, Praxe úvodní, Praxe observační, Praxe bloková a Praxe souvislá.
2. Vyhledejte a prostudujte sylabus (dokumentaci) předmětu Exkurze (EXKURSE).

Literatura

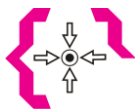
HYÁNEK, V.; PROUZOVÁ, Z.; ŠKARABELOVÁ, S. a kol. *Neziskové organizace ve veřejných službách*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 294 s. ISBN 978-80-210-4423-4.

Obce, města, regiony a sociální služby. Praha: Socioklub, 1997. 271 s. ISBN 80-902260-1-9.

PODLAHOVÁ, L. *Pedagogická praxe*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 67 s. ISBN 80-7067-793-7.

[www stránky jednotlivých zařízení](#)

2 Praxe úvodní – PRAXEUV

Cíle

Kapitola seznamuje s předmětem Praxe úvodní (PRAXEUV), který navazuje na předmět Exkurze (EXKURSE). V textu je vymezena náplň a cíl předmětu, popsány jsou požadavky na úspěšné zakončení předmětu – Deník Praxe úvodní.

Cílem kapitoly je seznámit studenta s náplní a cílem předmětu Praxe úvodní (PRAXEUV) a s doporučenou obsahovou a formální stránkou výstupu – Deníkem Praxe úvodní.

Časová náročnost

5 hodin

Pojmy k osvojení

- Praxe úvodní
- Deník Praxe úvodní
- Garant předmětu
- Syllabus (dokumentace) předmětu
- Prerekvizita
- Kontraindikace
- Zápočet

2.1 Náplň předmětu Praxe úvodní (PRAXEUV)

Předmět Praxe úvodní (PRAXEUV) navazuje na předmět Exkurze (EXKURSE) a student ho plní ve druhém semestru prvního ročníku studia (obory Sociální komunikace v neziskovém sektoru – forma kombinovaná, Sociální patologie a prevence – forma prezenční a kombinovaná).

Student v místě svého bydliště **zmapuje pracoviště vybraných institucí státní správy a samosprávy a organizací nestátního (neziskového) sektoru**, ve kterých je vykonáván minimálně jeden z mnoha různých typů sociální práce či jsou v nich vykonávány určité záměry sociální politiky (či jinak souvisí se studovaným oborem). Při výběru těchto institucí je dbáno na to, aby byly zastoupeny nejdůležitější typy sociálních institucí a zařízení. Student se zaměřuje na typ, strukturu, cíle organizací, případně na klienty, kterým jsou poskytovány služby.

Student organizace vyhledává přednostně **v místě svého bydliště** a vypracovává charakteristiku s pomocí literatury, ale zejména aktuálních webových stránek organizací. Student může zařízení navštívit osobně.

Cílem předmětu je získání základní orientace v institucích státní správy a samosprávy a zařízeních neziskového sektoru a seznámení se se sociální mapou příslušného regionu. Získaný přehled by měl studentům napomoci v procesu další orientace na určitou sociální oblast.

Předmět nemá **prerekvizity** a není prerekvizitou jiného předmětu, předmět nemá kontraindikace.

Garant předmětu

Garant předmětu je zodpovědný za naplnění základních cílů předmětu, konzultuje vhodnou skladbu organizací dle příslušného oboru studenta. Garant předmětu také kontroluje výstupy Praxe úvodní (PRAXEUV) a uznává (zapisuje) zápočty.

Zakončení předmětu

Předmět je zakončen zápočtem, který uděluje garant předmětu. Zápočet student obdrží pouze v případě, že vypracuje deník, který vyhovuje všem obsahovým i formálním požadavkům na Deníky Praxe úvodní (více je uvedeno v sylabu předmětu).

2.2 Deník Praxe úvodní

Deník Praxe úvodní (PRAXEUV) je výstupem z předmětu Praxe úvodní (PRAXEUV) a slouží k tomu, aby si student vytvořil sociální mapu příslušného regionu, získal představu, jaké instituce státní správy a samosprávy a zařízení neziskového sektoru se nachází v místě jeho bydliště, ujednotil si, jaká zařízení poskytují služby vztahující se k jeho studiu. Zmapování organizací a institucí je též vhodné pro volbu konkrétní organizace v rámci předmětů Praxe bloková nebo Praxe souvislá. Deník se stává součástí studentova portfolia a student ho může využít při zpracování seminárních prací či závěrečné práce studia.

Student dbá na to, aby **zařízení souvisela se studovaným oborem** (Sociální komunikace v neziskovém sektoru, Sociální patologie a prevence); při výběru se může řídit praxí či zkušenostmi ze zaměstnání (v případě kombinované formy studia), svým zájmem či zaměřením do budoucí profese (v případě prezenčních studentů).

Při zpracování deníku je důraz kladen nejen na obsahovou stránku, ale také na odpovídající formální zpracování.

Struktura charakteristiky organizace je následující:

1. **Název organizace a zřizovatel:** student uvede název organizace (dbá na správný a úplný název organizace, např. „Lexus, o.s.“; lze vyhledat např. ve výroční zprávě organizace); student uvede také zřizovatele, je-li znám.
2. **Adresa:** student vyhledá (nejčastěji na webových stránkách organizace) a uvede přesnou adresu organizace.
3. **Webové stránky:** webové stránky musí být aktuální.
4. **Poslání:** student vyhledá a zpracuje poslání organizace (nejčastěji uvedeno ve výroční zprávě organizace či na webových stránkách).

5. Poskytované služby: student se zaměří na služby, které organizace poskytuje.
6. Cílová skupina: nedílnou součástí charakteristiky zařízení je i cílová skupina, na kterou se organizace zaměřuje (např. věková struktura klientů, druh znevýhodnění či postižení, minorita, specifická skupina apod.).
Pro zpracování může student využít i literaturu a časopisecké či sborníkové články, může uvést **fotografie, letáky, výroční zprávy, statistické ročenky** a další materiály, které charakterizují a přibližují dané zařízení.

Počet organizací a další náležitosti (typ a velikost písma, řádkování, datum a způsob zasílání deníků apod.) určí garant předmětu v příslušném akademickém roce a semestru.

Doporučení: Pokud se student není jistý, zda dané zařízení odpovídá zaměření příslušného oboru (Sociální komunikace v neziskovém sektoru či Sociální patologie a prevence), konzultuje výběr s garantem předmětu.

Katedra sociální patologie a sociologie

Deník Praxe úvodní (PRAXEUV)

Jméno a příjmení, obor, ročník

Název organizace a zřizovatel:

Adresa:

Webové stránky:

Poslání:

Poskytované služby:

Cílová skupina:

Souhrn

Kapitola seznámila čtenáře s předmětem Praxe úvodní (PRAXEUV), s náplní a cílem předmětu, požadavky na úspěšné zakončení (Deník Praxe úvodní).

Kontrolní otázky a úkoly

Vyhledejte a prostudujte syllabus (dokumentaci) předmětu Praxe úvodní (PRAXEUV).

Literatura

Obce, města, regiony a sociální služby. Praha: Socioklub, 1997. 271 s. ISBN 80-902260-1-9.

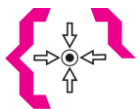
PODLAHOVÁ, L. *Pedagogická praxe*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 67 s. ISBN 80-7067-793-7.

PRŮŠA, L. *Ekonomie sociálních služeb*. Praha: ASPI Publishing, 2007. 180 s. ISBN 978-80-7357-255-6.

REKTORŮK, J. a kol. *Organizace neziskového sektoru – základy teorie, ekonomiky a řízení*. Praha: Ekopress, 2007. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

www stránky jednotlivých zařízení

3 Praxe observační – PRAXEOB

Cíle

Kapitola seznamuje s předmětem Praxe observační (PRAXEOB), který navazuje na předmět Praxe úvodní (PRAXEUUV). V textu je vymezena náplň a cíl předmětu, popsány jsou požadavky na úspěšné zakončení předmětu – Deník Praxe observační.

Obsahové zaměření observační praxe vychází z nedostatečné teoretické vybavenosti a praktické připravenosti studentů v oblasti metod psychosociální intervence. Cílem předmětu Observační praxe je:

1. bližší seznámení se s institucemi státní správy a samosprávy či organizacemi nestátního (neziskového) sektoru **poskytujícími komplexní péči o uživatele služeb**.
2. bližší seznámení se **specifickými potřebami a zvláštnostmi jednotlivých skupin uživatelů** (klientů) sociálních služeb.
3. seznámení s **metodami a formami** práce s vybranými skupinami uživatelů

Cílem kapitoly je seznámit studenta s náplní a cílem předmětu Praxe observační (PRAXEOB) v souvislosti s navazujícími praxemi a seznámit studenta s doporučenou obsahovou a formální stránkou výstupu – Deníkem Praxe observační.

Časová náročnost

8 hodin

Pojmy k osvojení

- Praxe observační
- Garant předmětu
- Sylabus (dokumentace) předmětu
- Prerekvizita
- Kontraindikace
- Zápočet
- Deník Praxe observační

3.1 Náplň předmětu Praxe observační (PRAXEOB)

Předpokladem pro absolvování předmětu je splnění těchto studijních povinností:

1. **Absolvování blokového semináře** „Metody psychosociální intervence v praxi“, který proběhne formou setkání s poskytovateli služeb.
2. **Zpracování seminární práce** v rozsahu 5 - 8 stran textu. **Práce by měla mít povinně tuto strukturu:**
 - definování cílové (rizikové) skupiny dle vlastního výběru, práce by měla usnadnit efektivní absolvování praxí v dalších ročnících
 - podrobný popis specifických problémů a potřeb cílové skupiny (komplexní přístup)
 - výskyt v populaci, vývoj za posledních 5 let
 - možnosti prevence a terapie (metody a techniky)
 - závěr
 - přehled použité literatury

Příklady možných cílových skupin (zejména pro studenty denního studia a dálkové studenty, kteří pracují v jiné sféře společenské praxe):

- Žáci se specifickými potřebami (problémové dítě), problematika integrace, nespecifická primární prevence
- Psychosociální intervence u somaticky nemocných
- Psychosociální intervence u duševně nemocných
- Syndrom CAN, syndrom zavrženého rodiče
- Oběti traumatizujících situací
- Senioři v domácí péči, senioři v zařízeních
- Osoby s mentálním a zdravotním postižením
- Jedinci žijící ve znevýhodněném sociálním prostředí
- Psychosociální intervence u cizinců (azylantů a přistěhovalců)
- Psychosociální intervence v nezaměstnanosti
- Psychosociální intervence u zdravotnického personálu a pomáhajících profesí
- Psychiatrickí pacienti - komplexní péče
- Svépomocné skupiny
- Pracovní výcvik a supervize
- Krizová intervence u dětí a dospělých
- Psychosociální intervence při hromadném neštěstí
- Psychosociální intervence ve výkonu trestu aj.

Z hlediska smysluplného využití praxí je vhodná volba cílové skupiny (tématu) totožné s předpokládanou blokovou praxí.

3.2 Deník Praxe observační

Doporučení: Pokud se student není jistý, zda dané zařízení odpovídá zaměření příslušného oboru (Sociální komunikace v neziskovém sektoru či Sociální patologie a prevence), konzultuje výběr s garantem předmětu.

PdF UHK

Katedra sociální patologie a sociologie

Deník Praxe observační (PRAXEOB)

Jméno a příjmení, obor, ročník

Název organizace a zřizovatel:

Adresa:

Webové stránky:

Poslání:

Poskytované služby:

Cílová skupina:

Souhrn

Kapitola seznámila čtenáře s předmětem Praxe observační (PRAXEOB), s náplní a cílem předmětu, požadavky na úspěšné zakončení (Deník Praxe observační).

Kontrolní otázky a úkoly

Zpracujte seminární práci dle povinné struktury.

Literatura

HOSKOVCOVÁ, Simona. Psychosociální intervence. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2009, 184 s. ISBN 978-80-246-1626-1.

MATOUŠEK, Oldřich. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011, 194 s. ISBN 978-80-262-0041-3.

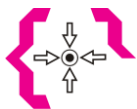
MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010, 351 s. ISBN 978-80-7367-818-0.

MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008, 380 s. ISBN 978-80-7367-502-8.

KOPŘIVA, Karel. Lidský vztah jako součást profese. 5. vyd. Praha: Portál, 2006, 147 s. ISBN 80-7367-181-6.

MILLER, Geraldine A. Adiktologické poradenství. 1. české vyd. Praha: Galén, 2011, 461 s. ISBN 978-80-7262-765-3.

4 Praxe bloková – PRAXEBL

Cíle

Kapitola seznamuje s předmětem Praxe bloková (PRAXEBL), který navazuje na předmět Praxe observační (PRAXEOB). V textu je vymezena náplň a cíl předmětu, jsou popsány požadavky na úspěšné zakončení předmětu – Deník Praxe bloková a Hodnocení neučitelské praxe.

Cílem kapitoly je seznámit studenta s náplní a cílem předmětu Praxe bloková (PRAXEBL) v souvislosti s navazujícími praxemi a seznámit studenta s doporučenou obsahovou a formální stránkou výstupu – Deníkem Praxe bloková.

Časová náročnost

5 hodin

Pojmy k osvojení

- Praxe bloková
- Garant předmětu
- Syllabus (dokumentace) předmětu
- Prerekvizita
- Kontraindikace
- Zápočet
- Deník Praxe bloková

4.1 Náplň předmětu Praxe bloková (PRAXEBL)

Předmět Praxe bloková (PRAXEBL) navazuje na předmět Praxe observační (PRAXEOB). Student předmět plní ve čtvrtém semestru druhého ročníku studia (obory Sociální komunikace v neziskovém sektoru – forma kombinovaná, Sociální patologie a prevence – forma prezenční a kombinovaná).

Student vykonává praxi celkem v rozsahu cca 2 týdnů ve vybrané instituci státní správy a samosprávy, či v organizaci nestátního (neziskového) sektoru. V průběhu praxe bude mít student možnost se důkladně seznámit s určitým typem pracoviště, s provozem a strukturou zvolené organizace. Dále se předpokládá hospitační a náslechová činnost studenta včetně zapojení se do řešení konkrétních případů.

Student má možnost vybrat si zařízení z nabídky uveřejněné na webových stránkách UHK, se kterými má Pedagogická fakulta uzavřenou Rámcovou smlouvu nebo si zvolit zařízení v místě svého bydliště příp. své pracoviště – v tom případě se se zařízením uzavírá individuální smlouva o absolvování praxe.

Při výběru konkrétních institucí jsou doporučovány organizace zaměřené na aktivity korespondující se studijním oborem – tedy aktivity preventivního charakteru (u studentů oboru Sociální patologie a prevence) či státní správy a samosprávy (u studentů oboru Sociální komunikace v neziskovém sektoru). Při výběru konkrétní instituce je dbáno na to, aby student absolvoval v rámci praxí různé typy sociálních institucí a zařízení. Student se při výběru zaměřuje na typ, strukturu, cíle organizací, případně na klienty, kterým jsou poskytovány služby.

Cílem předmětu Praxe bloková je seznámení se s konkrétní institucí státní správy a samosprávy či organizací nestátního (neziskového) sektoru. V průběhu praxe půjde o praktické procvičení dosud získaných poznatků, vědomostí a dovedností, student se naučí navazovat komunikaci s klienty, dodržovat etické standardy profese, kriticky evaluovat kvalitu sociálních služeb, naučí se plánovat a realizovat sociální projekty včetně finančních garancí.

Přihlašování na odbornou praxi probíhá přes fakultní informační systém FIS. Ve FISu jsou zároveň uvedeny podrobné pokyny k přihlašování na praxi včetně uzavírání individuálních smluv u těch zařízení, s nimiž PdF UHK nemá uzavřenou Rámcovou smlouvu.

Garant předmětu

Garant předmětu je zodpovědný za naplnění základních cílů předmětu, konzultuje výběr vhodné organizace dle příslušného oboru studenta. Garant předmětu také kontroluje výstupy Praxe blokové (Deník PRAXEBL a Hodnocení neučitelské praxe) a uznává (zapisuje) zápočty.

Zakončení předmětu

Předmět je zakončen zápočtem, který uděluje garant předmětu. Zápočet student obdrží pouze v případě, že vypracuje deník a odevzdá potvrzené Hodnocení neučitelské praxe, jež vyhovuje všem obsahovým i formálním požadavkům na Deníky Praxe blokové (více je uvedeno v sylabu předmětu).

4.2 Deník Praxe bloková

Deník Praxe bloková (Deník PRAXEBL) je výstupem z předmětu Praxe blokové (PRAXEBL) a slouží k tomu, aby student zhodnotil průběh praxe včetně přínosů praxe ve vztahu ke zvolenému zařízení a ve vztahu ke svému studiu. Získá tak rámcový přehled o typu, struktuře, funkcích a cílech zvolené organizace, podrobně se seznámí s povahou práce i povinnostmi pracovníků v dané instituci. Při výběru konkrétní organizace může student vycházet z poznatků získaných v rámci absolvování předchozích typů praxe.

Deník praxe se stává součástí studentova portfolia a student ho může využít při zpracování seminárních prací či závěrečné práce studia. Při zpracování deníku je kladen důraz nejen na obsahovou stránku, ale také na odpovídající formální zpracování.

Student dbá na to, aby zvolené **zařízení souviselo se studovaným oborem** (Sociální komunikace v neziskovém sektoru, Sociální patologie a prevence); při výběru se může řídit praxí či zkušenostmi ze zaměstnání (v případě kombinované formy studia), svým zájmem či zaměřením do budoucí profese (v případě prezenčních studentů).

Doporučení: Pokud se student není jistý, zda dané zařízení odpovídá zaměření příslušného oboru (Sociální komunikace v neziskovém sektoru či Sociální patologie a prevence), konzultuje výběr s garantem předmětu.

Katedra sociální patologie a sociologie

Deník Praxe bloková (PRAXEBL)

Jméno a příjmení, obor, ročník

Charakteristika zařízení:

Náplň praxe:

Přínos praxe ve vztahu k zařízení:

Přínos praxe ve vztahu ke studiu:

Zhodnocení praxe:

Příloha: Hodnocení neučitelské praxe

Souhrn

Kapitola seznámila studenty s předmětem Praxe bloková (PRAXEBL), s náplní a cílem předmětu, požadavky na úspěšné zakončení (Deník PRAXEBL a Hodnocení neučitelské praxe).

Kontrolní otázky a úkoly

Vyhledejte a prostudujte sylabus (dokumentaci) předmětu Praxe bloková (PRAXEBL).

Literatura

BOUKAL, P. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. Praha: OECONOMICA, 2007. 110 s. ISBN 978-80-245-1293-8.

ČMEJREK, J.; KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. 1. vyd. Praha: PEF ČZU, 2008. 124 s. ISBN 978-80-213-1626-3.

Etický kodex sociálních pracovníků.

HLOUŠEK, J.; HLOUŠKOVÁ, Z. *Získávání zdrojů na aktivity NNO působící v sociální oblasti*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. 158 s. ISBN 978-80-7435-121-1.

Obce, města, regiony a sociální služby. Praha: Socioklub, 1997. 271 s. ISBN 80-902260-1-9.

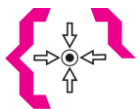
PODLAHOVÁ, L. *Pedagogická praxe*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 67 s. ISBN 80-7067-793-7.

PRŮŠA, L. *Ekonomie sociálních služeb*. Praha: ASPI Publishing, 2007. 180 s. ISBN 978-80-7357-255-6.

REKTOŘÍK, J. a kol. *Organizace neziskového sektoru – základy teorie, ekonomiky a řízení*. Praha: Ekopress, 2007. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

[www stránky jednotlivých zařízení](#)

5 Praxe souvislá – PRAXESO

Cíle

Kapitola seznamuje s předmětem Praxe souvislá (PRAXESO), který navazuje na předmět Praxe bloková (PRAXEBL). V textu je vymezena náplň a cíl předmětu, jsou popsány požadavky na úspěšné zakončení předmětu – Deník Praxe souvislá a Hodnocení neučitelské praxe.

Cílem kapitoly je seznámit studenta s náplní a cílem předmětu Praxe souvislá (PRAXESO), s doporučenou obsahovou a formální stránkou výstupu praxe – Deníkem Praxe souvislá.

Časová náročnost

5 hodin

Pojmy k osvojení

- Praxe souvislá
- Garant předmětu
- Syllabus (dokumentace) předmětu
- Prerekvizita
- Kontraindikace
- Zápočet
- Deník Praxe souvislá

5.1 Náplň předmětu Praxe souvislá (PRAXESO)

Předmět Praxe souvislá (PRAXESO) navazuje na předmět Praxe bloková (PRAXEBL). Student předmět plní v pátém semestru třetího ročníku studia (obory Sociální komunikace v neziskovém sektoru – forma kombinovaná, Sociální patologie a prevence – forma prezenční a kombinovaná).

Student vykonává praxi celkem v rozsahu cca 2 týdnů ve vybrané instituci státní správy a samosprávy, či v organizaci nestátního (neziskového) sektoru. V průběhu praxe bude mít student možnost se důkladně seznámit s určitým typem pracoviště, s provozem a strukturou zvolené organizace. Dále se předpokládá hospitační a náslechová činnost studenta, ve druhém týdnu by se měl student podílet na činnosti zařízení pod vedením pověřeného pracovníka. Bude tak moci aplikovat teoretické poznatky do praxe, zapojit se do řešení případů, hledat další nové možnosti apod.

Student má možnost vybrat si zařízení z nabídky uveřejněné na webových stránkách UHK, se kterými má Pedagogická fakulta uzavřenou Rámcovou smlouvu nebo si zvolit zařízení v místě svého bydliště příp. své pracoviště – v tom případě se se zařízením uzavírá individuální smlouva o absolvování praxe.

Při výběru konkrétních institucí jsou doporučovány organizace zaměřené na aktivity preventivního charakteru - tedy korespondující se studijním oborem sociální patologie a prevence. Při výběru konkrétní instituce je dbáno na to, aby student absolvoval v rámci praxí různé typy sociálních institucí a zařízení. Student se při výběru zaměřuje na typ, strukturu, cíle organizací, případně na klienty, kterým jsou poskytovány služby.

Cílem Praxe souvislé je seznámení se s konkrétní institucí státní správy a samosprávy či organizací nestátního (neziskového) sektoru. V průběhu praxe si student prohloubí doposud získané praktické zkušenosti a poznatky, zejména v oblasti komunikace s klienty, samostatné práce s klienty vč. dodržování etických standardů profese. Student získá další poznatky týkající se plánování, zpracování a realizace sociálních projektů včetně finančních garancí a fundraisingu.

Přihlašování na odbornou praxi probíhá přes fakultní informační systém FIS. Ve FISu jsou zároveň uvedeny podrobné pokyny k přihlašování na praxi včetně uzavírání individuálních smluv u těch zařízení, s nimiž PdF UHK nemá uzavřenou Rámcovou smlouvu.

Garant předmětu

Garant předmětu je zodpovědný za naplnění základních cílů předmětu, konzultuje výběr vhodné organizace dle příslušného oboru studenta. Garant předmětu také kontroluje výstupy Praxe souvislé (Deník PRAXESO a Hodnocení neučitelské praxe) a uznává (zapisuje) zápočty.

Zakončení předmětu

Předmět je zakončen zápočtem, který uděluje garant předmětu. Zápočet student obdrží pouze v případě, že vypracuje deník a odevzdá potvrzené Hodnocení neučitelské praxe, jež vyhovuje všem obsahovým i formálním požadavkům na Deníky Praxe souvislé (více je uvedeno v sylabu předmětu).

5.2 Deník Praxe souvislá

Deník Praxe souvislá (Deník PRAXESO) je výstupem z předmětu Praxe souvislé (PRAXESO) a slouží k tomu, aby student zhodnotil průběh praxe včetně přínosů praxe ve vztahu ke zvolenému zařízení a ve vztahu k oboru svého studia. Získá tak rámcový přehled o typu, struktuře, funkcích a cílech zvolené organizace, podrobně se seznámí s povahou práce i povinnostmi pracovníků v dané instituci. Při výběru konkrétní organizace může student vycházet z poznatků získaných v rámci absolvování předchozích typů praxe.

Deník praxe se stává součástí studentova portfolia a student ho může využít při zpracování seminárních prací či závěrečné práce studia. Při zpracování deníku je kladen důraz nejen na obsahovou stránku, ale také na odpovídající formální zpracování.

Student dbá na to, aby zvolené **zařízení souviselo se studovaným oborem** (Sociální komunikace v neziskovém sektoru, Sociální patologie a prevence); při výběru se může řídit praxí či zkušenostmi ze zaměstnání (v případě kombinované formy studia), svým zájmem či zaměřením do budoucí profese (v případě prezenčních studentů).

Doporučení: Pokud se student není jistý, zda dané zařízení odpovídá zaměření příslušného oboru (Sociální komunikace v neziskovém sektoru či Sociální patologie a prevence), konzultuje výběr s garantem předmětu.

Katedra sociální patologie a sociologie

Deník Praxe souvislá (PRAXESO)

Jméno a příjmení, obor, ročník

Charakteristika zařízení:

Náplň praxe:

Přínos praxe ve vztahu k zařízení:

Přínos praxe ve vztahu ke studiu:

Zhodnocení praxe:

Příloha: Hodnocení neučitelské praxe

Souhrn

Kapitola seznámila studenty s předmětem Praxe souvislá (PRAXESO), s náplní a cílem předmětu, požadavky na úspěšné zakončení (Deník PRAXESO a Hodnocení neučitelské praxe).

Kontrolní otázky a úkoly

Vyhledejte a prostudujte syllabus (dokumentaci) předmětu Praxe souvislá (PRAXESO).

Literatura

BOUKAL, P. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. Praha: OECONOMICA, 2007. 110 s. ISBN 978-80-245-1293-8.

ČMEJREK, J.; KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. 1. vyd. Praha: PEF ČZU, 2008. 124 s. ISBN 978-80-213-1626-3.

Etický kodex sociálních pracovníků.

HLOUŠEK, J.; HLOUŠKOVÁ, Z. *Získávání zdrojů na aktivity NNO působící v sociální oblasti*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. 158 s. ISBN 978-80-7435-121-1.

Obce, města, regiony a sociální služby. Praha: Socioklub, 1997. 271 s. ISBN 80-902260-1-9.

PODLAHOVÁ, L. *Pedagogická praxe*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 67 s. ISBN 80-7067-793-7.

PRŮŠA, L. *Ekonomie sociálních služeb*. Praha: ASPI Publishing, 2007. 180 s. ISBN 978-80-7357-255-6.

REKTOŘÍK, J. a kol. *Organizace neziskového sektoru – základy teorie, ekonomiky a řízení*. Praha: Ekopress, 2007. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

[www stránky jednotlivých zařízení](#)

Harmonogram studia předmětů

Prezenční část (aktivní účast na praxích)	Neprezenční část (individuální práce)
<p>1. blok: Exkurze (EYKURSE)</p> <ul style="list-style-type: none"> - semestr: 1. - rozsah praxe: 12 hod./semestr - počet kreditů: 2 - forma praxe: aktivní účast - výstup praxe: Deník praxe 	<ul style="list-style-type: none"> - exkurze vybrané instituce - vypracování dokumentace o navštíveném zařízení - vypracování Deníku praxe
<p>2. blok: Praxe úvodní (PRAXEUV)</p> <ul style="list-style-type: none"> - semestr: 2. - rozsah praxe: 13 hod./semestr - počet kreditů: 3 - forma praxe: aktivní účast - výstup praxe: Deník praxe 	<ul style="list-style-type: none"> - zmapování nabídky neziskových organizací a institucí v místě svého bydliště - vyhledání základních informací o zařízeních - vypracování dokumentace (portfolia) o zařízeních - vypracování Deníku praxe
<p>3. blok: Praxe observační (PRAXEOB)</p> <ul style="list-style-type: none"> - semestr: 3. - rozsah praxe: 39 hod./semestr - počet kreditů: 4 - forma praxe: aktivní účast - výstup praxe: Deník praxe, případová studie 	<ul style="list-style-type: none"> - vypracování dokumentace (portfolia) o zvolené cílové skupině klientů účast na bloku prezentací jednotlivých zástupců vybraných neziskových organizací - vyhledání základních informací o prezentovaných zařízeních neziskové sféry - vypracování Deníku praxe
<p>4. blok: Praxe bloková (PRAXEBL)</p> <ul style="list-style-type: none"> - semestr: 4. - rozsah praxe: 39 hod./semestr - počet kreditů: 4 - forma praxe: aktivní účast - výstup praxe: hodnocení praxe, Deník praxe, případová studie 	<ul style="list-style-type: none"> - vyhledání základních informací o navštíveném zařízení - vypracování hodnocení neučitelské praxe, Deníku praxe a případové studie - vypracování dokumentace (portfolia) o navštíveném zařízení
<p>5. blok: Praxe souvislá (PRAXESO)</p> <ul style="list-style-type: none"> - semestr: 5. - rozsah praxe: 52 hod./semestr - počet kreditů: 4 - forma praxe: aktivní účast - výstup praxe: hodnocení neučitelské praxe, Deník praxe, případová studie 	<ul style="list-style-type: none"> - vyhledání základních informací o navštíveném zařízení - vypracování hodnocení neučitelské praxe, Deníku praxe a případové studie - vypracování dokumentace (portfolia) o navštíveném zařízení

Zásady bezpečného chování studentů v průběhu výkonu praxí na pracovištích smluvních partnerů

Na pracovištích smluvních partnerů příslušní zaměstnavatelé zodpovídají za bezpečnost a ochranu zdraví všech fyzických osob, které se s jejich vědomím zdržují na jeho pracovištích. Tato povinnost vyplývá z ustanovení § 101, odst. 5 zákona č. 262/2006 Sb. (zákoníku práce). Tato zodpovědnost se tedy vztahuje i na studenty oborů: Sociální komunikace v neziskovém sektoru (v kombinované formě), Sociální patologie a prevence (v prezenční a kombinované formě), kteří se při výkonu praxe zdržují na pracovištích smluvních partnerů.

Pokyny pro studenty vykonávající praxi na pracovištích smluvních partnerů:

- Nastupovat k výkonu praxe vždy tělesně a duševně připraven
- Seznámit se s pracovištěm prostřednictvím zástupce smluvních partnerů
- Respektovat pokyny zástupce daného pracoviště k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví
- Počínat si při výkonu činnosti tak, aby nebylo ohroženo zdraví žádného z účastníků
- Při všech činnostech vždy myslet na bezpečnost svého jednání a nepřeceňovat své síly
- Při chůzi v prostorách společnosti si počínat opatrně, používat výhradně určených komunikací
- Zdržet se činnosti, pro kterou není účastník praxe vyškolen a které vyžadují odbornou způsobilost
- Zdržet se obsluhy zařízení, pro které není účastník praxe zaškolen ani poučen
- Řídit se bezpečnostními tabulkami
- Ohlásit zástupci daného pracoviště případné zdravotní potíže
- Nevstupovat na pracoviště smluvních partnerů pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek
- Na pracovištích smluvních partnerů platí zákaz kouření

Bezpečnostní značky a symboly

Obecně platný význam bezpečnostních značek a symbolů dle NV č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění značek a zavedení signálů:

Obecný význam značek		
 značky zákazu, signalizace nebezpečí	 značky příkazu	 značky výstrahy, riziko nebezpečí
 informační značky bezpečí	 výstražné profily	 prostředky požární ochrany
 místo první pomoci	 hlavní vypínač	 pohotovostní telefon

1. Prostor pro působení neziskových organizací

Pro pochopení principů, na kterých neziskové organizace fungují a proč vlastně existují, je důležité vymezit prostor, jenž je jim určen v rámci národního hospodářství. V odborné literatuře je uváděna celá řada kritérií, podle kterých se národní hospodářství člení. S ohledem na zaměření učebního textu se jako nejvhodnější jeví **členění podle principu financování** - viz schéma č. 1.1 (Rektořík a kol., 2001, s. 13 - 14).

Schéma č. 1.1: Členění národního hospodářství podle principu financování

Zdroj: Rektořík a kol. (2001, s. 13)

Ziskový (tržní) sektor je část národního hospodářství, která je financována z prostředků získaných *subjekty ziskového sektoru*. Tento sektor *získává prostředky z prodeje zboží*, které buď sám vyrábí nebo je distribuuje. Prodej se uskutečňuje za tržní cenu, která se na trhu tvoří na základě vztahu nabídky a poptávky. Cílem ziskového sektoru je podnikat za účelem dosažení **zisku**.

Neziskový (netržní) sektor je část národního hospodářství, ve které *subjekty neziskového sektoru* získávají prostředky pro svoji činnost pomocí *přerozdělovacích procesů* (z veřejných financí). Cílem neziskového sektoru není zisk ve finančním vyjádření, ale dosažení **užitku**, který má zpravidla podobu veřejné služby.

Neziskový veřejný sektor (nebo též jen **veřejný sektor**) je část neziskového sektoru, která je *financována z veřejných financí*, je řízena a spravována veřejnou správou, rozhoduje se v ní veřejnou volbou a podléhá veřejné kontrole. Cílem tohoto sektoru je poskytování **veřejné služby**.

Neziskový soukromý sektor (nazývaný též jako sektor nevládních neziskových organizací nebo také jako **třetí sektor** □) je ta část národního hospodářství, jímž cílem není zisk, ale **přímý užitek**. Je *financován ze soukromých financí* (ale příspěvek z veřejných financí se nevyklučuje), tedy financí soukromých fyzických a

právnických osob, které vkládají své soukromé finance do produkce nebo distribuce statků, aniž by jim tento vklad přinesl finančně vyjádřený zisk.

Sektor domácností je tvořen lidmi, kteří svým vstupem na trh produktů a trh výrobních faktorů *zasahují do koloběhu finančních toků*. Tento sektor má **význam pro formování společnosti**, což zpětně ovlivňuje kvalitu i chod neziskových organizací.

V neziskovém sektoru tedy působí dvě základní skupiny organizací. Odlišují se tím, že veřejný sektor (tj. neziskové organizace působící ve veřejném neziskovém sektoru) zabezpečují zejména **výkon veřejné správy** na úrovni státu, regionu či obce. Jedná se o organizační složky státu a územních celků včetně některých příspěvkových organizací.

Druhá skupina neziskových organizací, třetí sektor (tj. neziskové organizace působící v soukromém neziskovém sektoru), **stojí převážně mimo dosah veřejné správy**. Veřejná správa však tvoří významný prvek jejich okolí. Posláním těchto organizací je **podílet se na veřejné politice** v rámci občanské společnosti. To je hlavní důvod, proč se občané **sdužují** do různých typů neziskových soukromých organizací a **svoboda sdružování je tak jednou ze základních svobod demokratické společnosti**.

2. Základní charakteristiky neziskových organizací

V české odborné ekonomické literatuře není jednoznačně definována charakteristika organizací, které působí v neziskovém sektoru. Jak uvádí Rejštejn a kol. (2001, s. 39), základní charakteristika vychází z definice uvedené v zákoně č. 586/92 Sb., o daních z příjmů. Jde o **organizace charakteru právnické osoby, které nebyly zřízeny nebo založeny za účelem podnikání**.

2.1 Znaky neziskových organizací

Obecně lze neziskové organizace charakterizovat těmito společnými znaky:

- jsou *právníckými osobami* (s výjimkou organizačních složek),
- *nejsou založeny za účelem podnikání*,
- *nejsou založeny za účelem tvorby zisku*,
- *uspokojují konkrétní potřeby občanů a komunit*,
- *mohou, ale nemusí být financovány z veřejných rozpočtů*.

Soukromé neziskové organizace se dále vyznačují těmito společnými znaky:

- mají ze zákona povolenu svoji *autonomii*, tj. nejsou řízeny z vnějšího okolí,
- členství v těchto organizacích je realizováno výhradně na *principu dobrovolnosti* (s výjimkou některých profesních komor),

- vytváří *neformální členské struktury*, ale vždy v rámci legislativy, podle které byly založeny a podle které realizují svoji činnost.

2.2 Vize a poslání neziskových organizací

Formulace vize bývá prvním krokem při zakládání organizace, je zároveň předpokladem úspěšného uplatnění jejího poslání i vypracování strategického projektu. **Vize** (představa) vyjadřuje **základní orientaci organizace**, to znamená, čím by měla organizace být, kam se chce ve své oblasti činnosti dostat. Jde obvykle o vnitřní představy manažerů týkající se budoucnosti organizace. K základním charakteristikám formulování vize patří:

- hledí do daleké budoucnosti,
- její definice je krátká, je srozumitelná pro každého,
- může ji sdílet několik organizací (v místě, regionu, státě atd.).

Příklady vizí pro neziskové organizace:

Chceme, aby i nemocné děti byly šťastné.

Chceme zvyšovat vzdělanost společnosti.

Chceme pomáhat starým a nemocným lidem.

Chceme ochraňovat a udržovat kulturní dědictví.

Chceme krajinu, ve které budou existovat udržitelné podmínky pro její rozvoj.

Poslání (mise) vymezuje **důvod existence** ekonomického subjektu a má oproti vizi zcela konkrétní charakter. Poslání musí být výstižné a formulované tak, aby odlišovalo danou organizaci od jiných podobně zaměřených organizací. Takové poslání je základním vodítkem pro rozhodování o dlouhodobých cílech a strategii organizace.

3. Typy neziskových organizací a jejich klasifikace

Podle citovaného zákona o daních z příjmů patří mezi neziskové organizace následující typy organizací:

- zájmová sdružení právnických osob, pokud mají právní subjektivitu
- občanská sdružení včetně odborových organizací
- politické strany a politická hnutí
- státem uznávané církve a náboženské společnosti
- nadace a nadační fondy
- obce
- okresní úřady (jen do konce roku 2000)
- rozpočtové organizace (jen do konce roku 2000, potom organizační složky státu a územních

- samosprávných celků)
- příspěvkové organizace
- státní fondy
- obecně prospěšné společnosti
- veřejné vysoké školy atd.

Uvedený přehled organizací však není pro pochopení poslání a cílů neziskových organizací dostačující. Za tímto účelem se neziskové organizace klasifikují podle různých kritérií (Rektořík a kol., 2001, s. 40 - 48):

- A) podle kritéria zakladatele
- B) podle kritéria globálního charakteru poslání
- C) podle kritéria způsobu financování

3.1 Kritérium zakladatele

Podle kritéria zakladatele se neziskové organizace člení na:

- a) organizace založené *veřejnou správou*, tj. státní správou (ministerstvo, ústřední úřad státní správy) nebo *samosprávou* (obec, magistrát, kraj), nazývají se veřejnoprávní organizace,
- b) organizace založené *soukromou fyzickou* nebo *právníckou osobou* nazývané soukromoprávní organizace,
- c) organizace, které vznikly jako veřejnoprávní instituce, kde výkon veřejné služby je dán jako *povinnost ze zákona*, např. veřejná vysoká škola.

3.2 Kritérium globálního charakteru poslání

Podle kritéria globálního charakteru poslání se neziskové organizace člení na:

- a. **organizace veřejně prospěšné**, které jsou založeny za účelem *produkce* veřejných a smíšených *statků uspokojujících potřeby veřejnosti*, např. charita, ekologie, zdravotnictví, vzdělávání, veřejná správa,
- b. **organizace vzájemně prospěšné** založené za účelem vzájemné podpory skupin občanů, které jsou spjaty společným zájmem. Jejich posláním je *uspokojování* svých *vlastních zájmů* (musí jít však o takové zájmy, které jsou ve vztahu k veřejnosti korektní, neodporují zájmům druhých občanů). Jde např. o aktivity v oblasti kultury, realizace profesních zájmů, při ochraně zájmů určitých skupin atd.

3.3 Kritérium financování

Podle kritéria financování se neziskové organizace člení na:

- a. organizace financované zcela z veřejných rozpočtů (organizační složky státu a územních celků),

- b. organizace financované zčásti z veřejných rozpočtů, na příspěvek mají legislativní nárok (příspěvkové organizace, vybraná občanská sdružení, církve a náboženské společnosti, politické strany a politická hnutí),
- c. organizace financované z různých zdrojů (z darů, sbírek, sponzoringu, grantů, vlastní činností atd.),
- d. organizace financované zejména ze svých vlastních příjmů.

4. Členění neziskových organizací

S využitím poznatků z teorie i praxe se jeví jako nejvhodnější rozdělení organizací působících v neziskovém sektoru do **pěti skupin** s následujícími typologickými znaky odvozenými z globálního poslání organizace:

- I. Neziskové soukromoprávní organizace **vzájemně prospěšné**, s globálním posláním vzájemně prospěšné činnosti (občanská sdružení včetně odborových organizací, profesní komory – auditorů, daňových poradců, lékařů, advokátů, architektů, notářů, patentových zástupců, hospodářská a agrární komora atd.).
- II. Neziskové soukromoprávní organizace **veřejně prospěšné**, s globálním posláním veřejně prospěšné činnosti (nadace a nadační fondy, politické strany a politická hnutí, církve a náboženské společnosti atd.).
- III. Neziskové veřejnoprávní organizace typu **organizačních složek a příspěvkových organizací a samosprávných územních celků**, s globálním posláním veřejné správy a veřejně prospěšné činnosti (organizační složky státu a územních samosprávných celků, příspěvkové organizace, kraje, obce a svazky obcí, vězeňská služba, grantová agentura, ústavní soud, nejvyšší kontrolní úřad atd.).
- IV. Neziskové **ostatní veřejnoprávní organizace**, s globálním posláním veřejně prospěšné činnosti (Český rozhlas, Česká televize, Česká národní banka, Všeobecná zdravotní pojišťovna, státní podnik, veřejná vysoká škola, státní fondy - např. Státní fond životního prostředí, Státní fond kultury, Fond národního majetku, Fond tržní regulace v zemědělství, Pozemkový fond).
- V. Neziskové soukromoprávní organizace typu **obchodních společností** (jde o výjimečné případy neziskových organizací) s možností globálního poslání veřejně i vzájemně prospěšné činnosti (jsou zřízené za jiným účelem než k podnikání, tj. akciová společnost, společnost s ručením omezeným, družstvo, společenství vlastníků jednotek).

Pozn.: Další možná členění včetně přehledu základních informací ze zákonů o neziskových organizacích viz publikace Rektořík a kol. (2001).

5. Finanční zdroje neziskových organizací

Finanční zdroje použitelné pro všechny typy neziskových organizací představují **výnosy** (Strečková – Malý a kol., 1998, s. 173 - 174):

- z *vlastní činnosti*, pro kterou byla organizace založena nebo zřízena,
- z *doplňkové činnosti* zahrnuté do statutu organizace,

- z *prodeje* či *pronájmu* majetku,
- z *reklam*,
- z *darů, dědictví, sponzoringu*,
- od *pojišťoven a fondů*,
- z *úroků* svých vkladů či půjček,
- ze *sbírek, tombol, loterií*,
- ze zdrojů vzniklých organizací zákonnými *daňovými úlevami*,
- z příspěvků z *veřejných rozpočtů* ve formě např. příspěvků, dotací (určených pro organizace uvedené v předcházejícím přehledu neziskových organizací jako typ III).

Zvláštními finančními zdroji pro některé neziskové organizace jsou:

- *členské příspěvky* u organizací vyvíjejících svoji činnost na členském principu (např. občanská sdružení, profesní komory, politické strany a politická hnutí),
- *příspěvky věřících* občanů (u některých náboženských společnostech),
- *výnosy z daní a poplatků* stanovených zákony (u obcí a krajů),
- *vklady zakladatelů* (u nadací, nadačních fondů a obecně prospěšných společností),
- *výnosy z poplatků a pokut* (např. při narušení ekologie, vynětí ze zemědělského půdního fondu, z příjmu ze vstupenek na filmová představení),
- *výnosy z obchodování* s cennými papíry ve vlastnictví organizace na kapitálovém trhu,
- *úvěry* atd.

Pozn.: Získávání prostředků, resp. hledání zdrojů, které má pomoci především neziskovým organizacím zbavit se nedostatku prostředků, se nazývá fundraising (jde o různé metody a postupy, jak lze získat finanční a jiné prostředky na činnost neziskových organizací). O fundraisingu je podrobně pojednáno v publikaci Rektorka a kol. (2001, s. 88 - 96).

Literatura

HANNAGAN, Tim J. *Marketing pro neziskový sektor*. Praha: Management Press, 1996. 206 s. ISBN 80-85943-07-7.

REKTOŘÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru*. 1. vydání. Praha: EKOPRESS,

2001. 178 s. ISBN 80-86119-41-6.

DRUCKER, Peter. *Řízení neziskových organizací*. Praha: Management Press, 1994. 186 s. ISBN 80-85603-38-1.

DUBEN, Rostislav. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. Praha: Codex Bohemia, 1996. 376 s. ISBN 80-85963-19-1.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003. 288 s. ISBN 80-7178-549-0.

PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2007. 180 s. ISBN 978-80-7357-255-6.

STRECKOVÁ, Yvonne - MALÝ, Ivan a kol. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha: Computer Press, 1998. 214 s. ISBN 80-7226-112-6.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.